

Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci

Kolegij: Klinička farmakologija

Voditelj: Prof.dr.sc. Dinko Vitezić

Katedra: Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom

Studij: Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij Medicina

Godina studija: 6. godina

Akadska godina: 2021./22.

IZVEDBENI NASTAVNI PLAN

Podaci o kolegiju (kratak opis kolegija, opće upute, gdje se i u kojem obliku organizira nastava, potreban pribor, upute o pohađanju i pripremi za nastavu, obveze studenata i sl.):

Kolegij **Klinička farmakologija** je obvezni kolegij na šestoj godini Integriranog preddiplomskog i diplomskog sveučilišnog studija Medicina i sastoji se od 10 sati predavanja i 45 sati seminara, ukupno 55 sati (**3 ECTS**). Kolegij se izvodi u prostorijama Medicinskog fakulteta, Kliničkog bolničkog centra i zgradi Fakulteta zdravstvenih studija.

Cilj kolegija je omogućiti studentima stjecanje znanja o kliničko-farmakološkim principima koji su nužni za provođenje racionalne farmakoterapije. Student treba steći znanja o najnovijim dostignućima na području lijekova te uvjetima koji vladaju u sustavu zdravstva, a značajni su za racionalno korištenje lijekova (npr. liste lijekova, financijski limiti za lijekove, participacija za lijekove).

Sadržaj kolegija je slijedeći:

A. Opći principi kliničke farmakologije – otkrivanje i razvoj lijekova, farmakoekonomika, farmakoepidemiologija, nuspojave i interakcije lijekova i specifičnosti kliničke primjene lijekova u određenih skupina bolesnika, farmakogenomika (individualizacija liječenja) i osnovni principi toksikologije.

B. Racionalna farmakoterapija odabranih kliničkih entiteta - u ovom dijelu kolegija bit će obuhvaćena primjena lijekova u liječenju najčešćih bolesti i stanja, a koja je karakterizirana s velikom potrošnjom i značajnim udjelom u financijskoj potrošnji (npr. antimikrobni lijekovi, antihipertenzivi, hipolipemici, benzodiazepini, antiulkusni lijekovi, liječenje boli, suportivno liječenje malignih bolesti i sl.).

Izvođenje nastave:

Nastava se izvodi u obliku predavanja i seminara. Predviđeno vrijeme trajanja nastave je do ukupno 3 tjedna. Tijekom seminara nastavnik sa studentima raspravlja o specifičnim principima kliničke farmakologije te liječenja posebnih kliničkih entiteta. Tijekom nastave održat će se pismena provjera znanja te pismeni završni ispit. Izvršavanjem svih nastavnih aktivnosti i polaganjem navedenih provjera znanja student stječe 3 ECTS boda. Do 40% nastave se može održati *on-line* u definiranim terminima nastave, a o čemu će studenti biti upoznati.

Ukoliko student opravdano ili neopravdano izostane s **više od 30% nastave na kojima se vrši obvezno praćenje prisutnosti (seminari)** ne može nastaviti praćenje kolegija te gubi mogućnost izlaska na završni ispit. Time je prikupio 0 ECTS bodova i ocijenjen je ocjenom F.

Popis obvezne ispitne literature:

1. Francetić I, Vitezić D. Klinička farmakologija. Medicinska naklada, Zagreb 2014.

Popis dopunske literature:

1. Katzung BG, Masters SB, Trevor AJ. Temeljna i klinička farmakologija, 14. izdanje, (hrvatski prijevod), Medicinska naklada, Zagreb, 2020.

Nastavni plan:

Popis predavanja (s naslovima i pojašnjenjem):

P1 Uvod – principi kliničke farmakologije

Ishodi učenja:

Objasniti i znati principe temeljem kojih se primjenjuju lijekovi. Objasniti kurativno, simptomatsko i profilaktičko liječenje na temelju primjera.

P2 Kliničko ispitivanje lijekova

Ishodi učenja:

Znati osnovna načela kliničke farmakologije.

Znati i objasniti principe kliničkih ispitivanja lijekova.

P3 Primjena lijekova u trudnoći

Ishodi učenja:

Objasniti specifičnosti trudnoće s obzirom na primjenu lijekova. Znati razloge koji utječu na potrebu za primjenom lijeka u trudnoći. Znati provesti kliničko-farmakološko savjetovanje o uzimanju lijeka u trudnica.

P4 Nuspojave i interakcije lijekova

Ishodi učenja:

Znati objasniti nuspojave na lijekove te tipove nuspojava s obzirom na uzrok. Objasniti uzročno-posljedičnu povezanost primjene lijeka i nuspojave.

Razumjeti mehanizme nastanka interakcija na lijekove. Objasniti pojedine interakcije s obzirom na mehanizam nastanka.

P5 Značenje Agencije za lijekove i medicinske proizvode RH u nacionalnoj politici lijekova

Ishodi učenja:

Objasniti značenje regulatornog tijela na području lijekova tj. Hrvatske agencije za lijekove i medicinske proizvode (HALMED). Znati način dobivanja informacija od HALMED-a. Objasniti važnost i položaj HALMED-a u nacionalnoj politici lijekova.

P6 Generički lijekovi; Nacionalna politika lijekova; Završna razmatranja

Ishodi učenja:

Objasniti i znati što su generički lijekovi te na koji način moraju zadovoljiti regulatorne kriterije. Objasniti zašto se donosi i koje su karakteristike nacionalne politike lijekova (generički lijekovi u nacionalnoj politici).

Popis seminara s pojašnjenjem:

S1 Primjena lijekova u posebnih skupina bolesnika (starije osobe, trudnice i djeca)

Ishodi učenja:

Objasniti specifičnosti posebnih populacija s obzirom na primjenu lijekova. Znati razloge koji utječu na potrebu za individualizacijom liječenja tj. ispravno određivanje doze lijeka. Znati provesti kliničko-farmakološko savjetovanje o uzimanju lijeka u trudnica. Objasniti nuspojave i interakcije u starijih osoba i u dječjoj populaciji.

S2 Farmakoekonomika

Ishodi učenja:

Objasniti i znati osnovne principe farmakoekonomike koji obuhvaćaju korištenje najčešćih analiza i tehnika. Znati analizu troškova i učinkovitosti (i probitaka) te način na koji se procjenjuje vrijednost lijeka.

S3 Farmakogenetika

Ishodi učenja:

Objasniti farmakogenetiku (gensku osnovu interindividualnih varijabilnosti) i njezino značenje na farmakoterapijski odgovor. Znati utjecaj genskog polimorfizma na farmakokinetičke parametre i farmakodinamiku lijekova.

S4 Osnove toksikologije

Ishodi učenja:

Objasniti principe toksikologije, njezine dijelove te učinke toksičnih tvari u organizmu. Znati puteve unosa toksičnih tvari u organizam, trajanje izloženosti i odgovor organizma na izloženost toksičnim tvarima. Objasniti testove za ispitivanje toksičnosti i procjenu rizika.

S5 Liječenje bronhalne astme, KOPB, kašlja i primjena nazalnih dekonjestiva

Ishodi učenja:

Objasniti principe liječenja bronhalne astme sukladno recentnim GINA smjernicama. Znati objasniti mehanizme djelovanja i uporabu pojedinih skupina lijekova koji se rabe u liječenju astme. Objasniti liječenje egzacerbacija astme.

S6 Bol i liječenje boli

Ishodi učenja:

Znati objasniti i prepoznati pojedine vrste bola. Znati liječenje bola prema vrsti (liječenje akutnoga bola, liječenje kroničnoga bola, liječenje malignog bola). Znati najvažnija načela u liječenju malignog bola te principe primjene analgetika u skladu s principima SZO. Znati smjernice primjene NSAR i njihove karakteristike.

S7 Principi liječenja bolesnika s malignom bolesti

Ishodi učenja:

Znati smjernice za potpunu skrb u bolesnika sa zloćudnim bolestima. U okviru navedenog znati liječiti anemiju, mučninu i povraćanje uzrokovano kemoterapijom i sindrom anoreksije-kaheksije. Objasniti skupine lijekova koji se koriste u navedenim entitetima.

S8 Farmakoterapija mentalnih poremećaja – racionalna primjena antipsihotika i antidepresiva

Ishodi učenja:

Znati koristiti smjernice u uporabi antidepresiva i odabir antidepresiva. Znati principe liječenja shizofrenije i drugih psihotičnih poremećaja.

S9 Farmakoterapija mentalnih poremećaja – racionalna primjena anksiolitika

Ishodi učenja:

Znati lijekove s anksiolitičkim učinkom. Objasniti opća načela primjene anksiolitika i način primjene u najčešćim nozološkim entitetima.

S10 Najčešće korišteni antimikrobni lijekovi u primarnoj praksi i racionalna uporaba antimikrobnih lijekova

Ishodi učenja:

Znati skupine antimikrobnih lijekova te objasniti primjenu prema preporukama u slučajevima profilaktičke primjene. Znati izvršiti izbor antimikrobnog lijeka u empirijskoj primjeni ovisno o mjestu infekcije. Objasniti ciljanu primjenu antimikrobnog lijeka te problem rezistencije.

S11 Farmakoterapija najčešćih kardioloških bolesti (hipertenzija, ishemična bolest srca i zatajenje srca) i liječenje anafilaksije

Ishodi učenja:

Objasniti principe liječenja najčešćih kardioloških bolesti sukladno recentnim smjernicama. Znati objasniti mehanizme djelovanja i uporabu pojedinih skupina lijekova u navedenim kliničkim entitetima (lijekovi u akutnom koronarnom sindromu bez ST-elevacije, lijekovi u akutnom koronarnom sindromu s perzistirajućom ST-elevacijom, antihipertenzivi, hipolipemici, lijekovi u liječenju kroničnoga zatajivanja srca).

Objasniti smjernice liječenja anafilaksije te znati skupine lijekova koje se koriste s obzirom na stadij primjene i mehanizam djelovanja u anafilaksiji.

S12 Farmakoterapija bolesti probavnog sustava (liječenje ulkusne bolesti, liječenje poremećaja stolice)

Ishodi učenja:

Znati uporabiti smjernice za liječenje ulkusne bolesti. Objasniti lijekove koji se koriste u liječenju peptičkog ulkusa. Znati preporuke za liječenje peptičkog ulkusa pozitivnog na *H. pylori* (eradikacijske terapije), peptički ulkus uzrokovan NSAR-om, *H. pylori* negativan ulkus.

Objasniti principe liječenja poremećaja stolice.

S13 Farmakoterapija najčešćih hitnih i akutnih stanja

Ishodi učenja:

Znati koristiti lijekove u liječenju najčešćih hitnih stanja. Objasniti smjernice u liječenju akutnog zatajivanja srca (AZS). Znati algoritam liječenja AZS i skupine lijekova koji se koriste (diuretici, vazodilatatori, inotropni lijekovi).

S14 Biološki lijekovi – principi njihove uporabe

Ishodi učenja:

Znati definirati biološke lijekove. Objasniti mjesto bioloških lijekova u liječenju određenih medicinskih entiteta.

Obveze studenata:

Studenti su obvezni redovito pohađati i aktivno sudjelovati u svim oblicima nastave.

Ispit (način polaganja ispita, opis pisanog/usmenog/praktičnog dijela ispita, način bodovanja, kriterij ocjenjivanja):

ECTS bodovni sustav ocjenjivanja:

Ocjenjivanje studenata provodi se prema važećem **Pravilniku o studijima Sveučilišta u Rijeci**.

Rad studenata vrednovat će se i ocjenjivati tijekom izvođenja nastave, te na završnom ispitu. Od ukupno **100 bodova**, tijekom nastave student može ostvariti **70 bodova**, a na završnom ispitu **30 bodova**.

Ocjenjivanje studenata vrši se primjenom ECTS (A-E) i brojčanog sustava (1-5). Ocjenjivanje u ECTS sustavu izvodi se apsolutnom raspodjelom.

Od ukupno 100 bodova, tijekom nastave student može ostvariti 70 bodova, a na završnom ispitu 30 bodova. Tijekom nastave vrednuje se (do maksimalno 70 bodova) rezultat ostvaren rješavanjem obveznog testa.

Završnom ispitu mogu pristupiti oni studenti koji su tijekom nastave ostvarili najmanje 50% od maksimalno mogućih bodova.

Studenti koji su tijekom nastave ostvarili manje od 35 bodova nemaju pravo izići na završni ispit (konačna

ocjena F). Završni ispit je pismeni.

I. Tijekom nastave vrednuje se (maksimalno do 70 bodova):

Obvezni test (do 70 bodova)

Pismeni test sastoji se od 70 pitanja, te nosi 70 ocjenskih bodova (svako točno riješeno pitanje nosi jedan ocjenski bod).

Gradivo obveznog testa sadržava pitanja koja obuhvaćaju teme iz opće i specijalne kliničke farmakologije obuhvaćeno predavanjima i seminarima.

II. Završni ispit (ukupno 30 ocjenskih bodova)

Tko može pristupiti završnom ispitu:

Studenti koji su tijekom nastave ostvarili više od 50 % bodova obavezno pristupaju završnom pismenom ispitu na kojem mogu ostvariti maksimalno 30 bodova.

Tko ne može pristupiti završnom ispitu:

Studenti koji su tijekom nastave ostvarili manje od 35 bodova nemaju pravo izlaska na završni ispit (upisuje kolegij druge godine).

Završni ispit je pismeni ispit. Nosi 30 ocjenskih bodova (raspon od 15-30).

Pismeni test sastoji se od 50 pitanja (kriterij za dobivanje ocjenskih bodova je 50% točno riješenih pitanja), a sastoji se od pitanja koja obuhvaćaju cjelokupni sadržaj kolegija.

Bodovi stečeni na pismenom testu pretvaraju se u ocjenske bodove na sljedeći način:

Točni odgovori	ocjenski bodovi
0-25	0
26	15
27	16
28	17
29	18
30	19
31	20
32	21
33,34	22
35,36	23
37,38	24
39,40	25
41,42	26
43,44	27
45,46	28
47,48	29

49,50

30

Za prolaz na završnom ispitu i konačno ocjenjivanje (uključujući pribrajanje prethodno ostvarenih ocjenskih bodova tijekom nastave), student na završnom ispitu mora biti pozitivno ocijenjen i ostvariti minimum od 15 ocjenskih bodova (50%).

Konačna ocjena ispita oblikuje se temeljem ostvarenih rezultata, a na slijedeći način:

90-100% (bodova)	A (izvrstan, 5)
75-89,9% (bodova)	B (vrlo dobar, 4)
60-74,9% (bodova)	C (dobar)
50-59,9% (bodova)	D (dovoljan)
0-49,9% (bodova)	F (nedovoljan, 1)

Ostale napomene (vezane uz kolegij) važne za studente:

Nastavni sadržaji i sve obavijesti vezane uz kolegij kao i ispitni termini nalaze se na mrežnim stanicama.

SATNICA IZVOĐENJA NASTAVE (za akademsku 2021./2022. godinu)

Datum	Predavanja (vrijeme i mjesto)	Seminari (vrijeme i mjesto)	Vježbe (vrijeme i mjesto)	Nastavnik
18.10.2021.	P1 (9.00-11.00) MS Teams			Prof.dr.sc. D. Vitezić
18.10.2021.		S1 i S2 A1/A2/(11.00-16.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		Prof.dr.sc. D. Vitezić
18.10.2021.		S3 i S4 B1/B2 (11.00-16.00) <i>Predavaonica 1</i>		Prof.dr.sc. J. Mršić Pelčić
18.10.2021.		S5 C1/C2 (11.00-13.00) <i>Predavaonica 6</i>		Izv. prof.dr.sc. K. Pilipović
19.10.2021.		S5 A1/A2 (8.00-13.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		Izv. prof.dr.sc. K. Pilipović
19.10.2021.		S1 i S2 B1/B2 (8.00-13.00) <i>Predavaonica 7</i>		Prof.dr.sc. D. Vitezić
19.10.2021.		S3 i S4 C1/C2 (8.00-13.00) <i>Predavaonica 3</i>		Prof.dr.sc. J. Mršić Pelčić
20.10.2021.		S3 i S4 A1/A2 (8.00-13.00) <i>Predavaonica 3</i>		Prof.dr.sc. J. Mršić Pelčić
20.10.2021.		S10 B1/B2 (8.00-13.00) <i>Vijećnica</i>		J. Rajič, dipl.ing.biol.
20.10.2021.		S1 i S2 C1/C2 (8.00-13.00)		Prof.dr.sc. D. Vitezić
20.10.2021.	P2 (13.00-15.00) MS Teams			Prof.dr.sc. D. Vitezić
21.10.2021.		S5 B1/B2/(8.00-12.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		Izv. prof.dr.sc. K. Pilipović
21.10.2021.		S8 i S9 A1/A2 (8.00-12.00) <i>Predavaonica 7</i>		Lj. Delač, dr.med.
21.10.2021.		S6 i S7		Doc.dr.sc. M. Skelin

		C1/C2 (8.00-12.00) <i>Predavaonica 9</i>		
22.10.2021.		S10 A1/A2 (8.00-12.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		J. Rajič, dipl.ing.biol.
22.10.2021.		S6 i S7 B1/B2 (8.00-12.00) <i>Predavaonica 6</i>		Doc.dr.sc. M. Skelin
22.10.2021.		S8 i S9 C1/C2 (8.00-12.00) <i>Predavaonica 3</i>		Lj. Delač, dr.med.
25.10.2021.	P3 (10.00-12.00) MS Teams			Prof.dr.sc. D. Vitezić
25.10.2021.		S8 i S9 B1/B2 (12.00-16.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		Lj. Delač, dr.med.
25.10.2021.		S10 C1/C2 (12.00-16.00) <i>Predavaonica 6</i>		J. Rajič, dipl.ing.biol.
25.10.2021.		S6 i S7 A1/A2 (12.00-16.00) <i>Vijećnica</i>		Doc.dr.sc. M.Skelin
26.10.2021.		S12 C1/C2 (12.00-16.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		Lj. Delač, dr.med.
26.10.2021.		S11 A1/A2 (11.00-16.00) MS Teams		Prof.dr.sc. D. Vitezić
26.10.2021.		S13 B1/B2 (12.00-16.00) <i>Predavaonica 8</i>		izv. prof.dr.sc. K. Pilipović
27.10.2021.	P4 (9.00-11.00) MS Teams			Prof.dr.sc. D. Vitezić
27.10.2021.		S12 A1/A2 (12.00-16.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		Lj. Delač, dr.med.
27.10.2021.		S11 B1/B2 (11.00-16.00) MS Teams		Prof.dr.sc. D. Vitezić

27.10.2021.		S13 C1/C2 (12.00-16.00) <i>Predavaonica 9</i>		izv. prof.dr.sc. K. Pilipović
28.10.2021.		S11 C1/C2 (8.00-13.00) MS Teams		Prof.dr.sc. D. Vitezić
28.10.2021.		S14 A1/A2 (8.00-12.00) <i>Zavod za temeljnu i kliničku farmakologiju s toksikologijom</i>		Doc.dr.sc. M.Skelin
28.10.2021.		S12 B1/B2 (8.00-12.00) <i>Predavaonica 1</i>		Lj. Delač, dr.med.
28.10.2021.	P5 (12.00-13.00) P6 (13.00-14.00) MS Teams			Prof.dr.sc. D. Vitezić Prof.dr.sc. D. Vitezić
29.10.2021.		S13 A1/A2 (10.00-14.00) <i>Predavaonica 9</i>		izv. prof.dr.sc. K. Pilipović
29.10.2021.		S14 C1/C2 (10.00-14.00) <i>Predavaonica 7</i>		Doc.dr.sc. M.Skelin
29.10.2021.		S14 B1/B2 (14.00-18.00) <i>Predavaonica 7</i>		Doc.dr.sc. M.Skelin

Napomena: U slučaju pogoršane epidemiološke situacije uvjetovane Covid-19 pandemijom dio nastave (u obimu koji će ovisiti o trenutnoj situaciji) će se održati *on-line* u gore navedenim terminima.

Popis predavanja, seminara i vježbi:

	PREDAVANJA (tema predavanja)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
P1	Uvod – principi kliničke farmakologije	2	MS Teams
P2	Kliničko ispitivanje lijekova	2	MS Teams
P3	Primjena lijekova u trudnoći	2	MS Teams
P4	Nuspojave i interakcije lijekova	2	MS Teams
P5	Značenje Agencije za lijekove i medicinske proizvode RH u nacionalnoj politici lijekova	1	MS Teams
P6	Generički lijekovi; Nacionalna politika lijekova; Završna razmatranja	1	MS Teams

	SEMINARI (tema seminara)	Broj sati nastave	Mjesto održavanja
S1	Primjena lijekova u posebnih skupina bolesnika (starije)	3	

	osobe, trudnice i djeca)		
S2	Farmakoekonomika	2	
S3	Farmakogenetika	3	
S4	Osnove toksikologije	2	
S5	Liječenje bronhalne astme, KOPB, kašlja i primjena nazalnih dekongestiva	5	
S6	Bol i liječenje boli	2	
S7	Principi liječenja bolesnika s malignom bolesti – potporno liječenje	2	
S8	Farmakoterapija mentalnih poremećaja – racionalna primjena antipsihotika i antidepresiva	2	
S9	Farmakoterapija mentalnih poremećaja – racionalna primjena anksiolitika	2	
S10	Najčešće korišteni antimikrobni lijekovi u primarnoj praksi i racionalna uporaba antimikrobnih lijekova	4	
S11	Farmakoterapija najčešćih kardioloških bolesti (hipertenzija, zatajenje srca, ishemična bolest srca) Liječenje anafilaksije	6	
S12	Farmakoterapija bolesti probavnog sustava (liječenje ulkusne bolesti, liječenje poremećaja stolice)	4	
S13	Farmakoterapija najčešćih hitnih i akutnih stanja	4	
S14	Biološki lijekovi – farmakoterapijski principi njihove uporabe	4	
	Ukupan broj sati seminara	45	

	ISPITNI TERMINI (završni ispit)
1.	04.11.2021.
2.	10.12.2021.
3.	09.03.2022.
4.	21.06.2022.
5.	07.09.2022.
6.	